

**СОЗДАНИЕ И РЕКОНСТРУКЦИЯ
ПРОИЗВЕДЕНИЙ
МОНУМЕНТАЛЬНОГО
ИСКУССТВА В
РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ**

Основной документ
Постановление Совета Министров
Республики Беларусь от 19.09.2008 №
1372

**«Аб некаторых пытаннях стварэння
(рэканструкцыі) і прыёмкі твораў
манументальнага і манументальна-
дэкаратыўнага мастацтва»**

Падрыхтаваны змяненні і дапаўненні ў пастанову

Мемарыяльны ансамбль - манументальная скульптура ў выглядзе архітэктурна-пластычнай мнагапланавай кампазіцыі, прысвечаная важнай гістарычнай падзеі, якая мае важнае ландшафтнае значэнне, можа мець плошчу 1 кв.км і больш.

Помнік - адна- ці шматкампанентная манументальная скульптура, якая прысвечана важнай гістарычнай падзеі ці вядомай асобе, знакамітаму дзеячу і (ці) іншым жывым істотам, уключае, як правіла, у сябе партрэтную выяву (выявы), мае важнае значэнне ў арганізацыі навакольнай прасторы (гарадской, паркавай), прыроднага ландшафта і, як правіла, вышыню 2 м і болей.

Помнік-бюст - аднафігурная манументальная скульптура, якая ствараецца для ўвекавечвання пэўнага знакамітага дзеяча ці вядомай асобы, фігура якой выяўляецца не цалкам, а мае паплечны, пагрудны або паясны абрэз і размяшчаецца на пастаменце, мае важнае значэнне ў арганізацыі навакольнай прасторы (гарадской, паркавай), прыроднага ландшафту і, як правша, вышыню (з пастаментам) 2 м і болей.

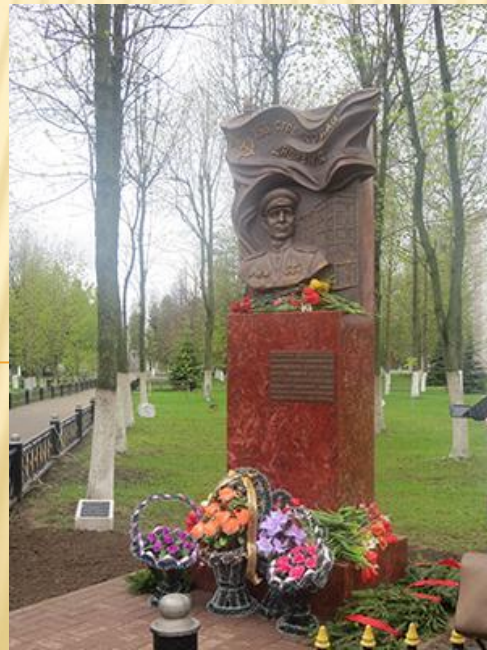
Надмагільны помнік - аднакампанентная манументальная скульптура, якая размяшчаецца непасрэдна каля або на месцы пахавання вядомай асобы ці знакамітага дзеяча, ствараецца ў межах устаноўленых лінейных параметраў для тэрыторыі пахавання і, як правіла, мае вышыню ад 2 да 5 м.

Памятны знак - аднакампанентная манументальная скульптура, якая абазначае месца, дзе адбылася важная гістарычная падзея, утрымлівае мемарыяльную інфармацыю і не займае дамінуючага месца ў навакольнай прасторы, мае трохмернае, плоскае або рэльефнае пластычнае рашэнне і, як правіла, вышыню ад 0,5 да 1,5 м.

Памятная (мемарыяльная) дошка - манументальная скульптура, прысвечаная важным гістарычным ці іншым падзеям, знамянальным датам або вядомым асобам, знакамітым дзеячам у выглядзе дошкі, якая устанаўліваецца вертыкальна на фасадзе або ў інтэр'ерах будынка, на тэрыторыях і пабудовах, звязаных з дадзенымі падзеямі, жыццём і дзейнасцю вядомых асоб ці знакамітых дзеячаў, утрымлівае кароткія біяграфічныя звесткі аб вядомай асобе ці знакамітым дзеячы, або інфармацыю пра падзею, якой яна прысвечана, як правіла, мае плошчу не болей 2 кв.м і ўсталёўваецца на вышыні каля 2 м ад зямлі.

Мемарыяльная пліта - манументальная скульптура, прысвечаная важным гістарычным ці іншым падзеям, можа ўключаць рэльеф або жывапісную выяву, як правіла, мае плошчу ад 1 да 10 кв.м і гарызантальнае размяшчэнне.

Абяліск - манументальная скульптура ў выглядзе гранёнага каменнага слупа, які звужаецца ўверсе, мае заостраную трапіцальную верхавіну.

Стэла - манументальная скульптура, прысвечаная важным гістарычным ці іншым падзеям, знамянальным датам у выглядзе пліты (або слупа) з высечанымі на ёй тэкстам або выявамі, устанаўліваецца звычайна ў якасці пахавальнага і памятнага знака рознай вышыні.

Манументальна-дэкаратыўная скульптура - творы, што маюць самастойнае значэнне ці выконваюць ролю архітэктурных элементаў, якія прызначаны, як правіла, для аздаблення збудаванняў, маюць дэкаратыўны характар, канкрэтызуюць архітэктурны вобраз будынка ці архітэктурнага ансамбля.

Акрамя таго Пастанова рэгулюе стварэнне:

Манументальнага жывапісу (у тым ліку графіці),

Дэкаратыўна-аздабленчых формаў,

Мастацкіх тканін, прызначаных для аздаблення архітэктурных ансамбляў і інтэр'ера

Стварэнне (рэканструкцыя) і ўстаноўка твораў манументальнага і манументальна-дэкаратыўнага мастацтва ажыццяўляецца па заказу дзяржаўных органаў, дзяржаўных арганізацый, грамадскіх аб'яднанняў, іншых арганізацый і фізічных асоб.

АБАВЯЗКОВА ПАВІННА БЫЦЬ ЗАКЛЮЧЭННЕ МІНКУЛЬТА

пры стварэнні:

твораў манументальнага мастацтва (незалежна ад сродкаў фінансавання),
манументальна-дэкаратыўнай скульптуры (за кошт сродкаў рэспубліканскага і (ці) мясцовых бюджэтаў).

У Мінкульт накіроўваецца **пісьма-зварот** да якога прыкладаецца **Даведка-абгрунтванне** з біяграфічнымі дадзенымі пра асобу, інфармацыяй пра падзею, матывацыя ўсталявання твора, прыкладны памер і крыніцы фінансавання (спонсарскія сродкі, бюджэт і г.д.).

Новы праект пастановы патрабуе накіроўваць ў Мінкульт і заключэнне
НАН Беларусі

П. 5. Палажэнне не распаўсюджваецца на надмагільныя помнікі, якія ўстанаўліваюцца па заказу фізічных асоб за ўласны кошт (акрамя тых, што ўсталёўваюцца на тэрыторыі мемарыяльных комплексаў, ахоўных зон гісторыка-культурных каштоўнасцей).

п. 6 Стварэнне (рэканструкцыя) твораў **манументальнай скульптуры** і ўстаноўка іх на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь ажыццяўляюцца па **рашэнню мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў** на падставе **заклучэння Міністэрства культуры.**

У праекце Пастановы

Стварэнне мемарыяльных ансамбляў, манументаў-помнікаў, помнікаў, помнікаў-бюстаў і надмагільных помнікаў па рашэнні **АБЛВЫКАНКАМАЎ.**

Памятных знакаў, памятных дошак, мемарыяльных пліт, абеліскаў, стэл па рашэнні **гарадскіх і райвыканкамаў, па ўзгадненні з аблвыканкамамі**

Манументальна-дэкаратыўных твораў па рашэнні мясцовых распарадчых і выканаўчых органаў.

3 Прэзідэнтам трэба ўзгадняць стварэнне мемарыяльных ансамбляў, манументаў-помнікаў, помнікаў, якія ствараюцца ў Рэспубліцы, а таксама помнікаў-бюстаў і надмагільных помнікаў, якія ствараюцца ў абласных цэнтрах і г. Мінску (у праекце пастановы ўсе з пералічаных, незалежна ад месца ўстаноўкі).

3 аблвыканкамам - помнікаў-бюстаў і надмагільных помнікаў, якія ствараюцца на тэрыторыях абласцей, за выключэннем абласных цэнтраў.

У праекце Пастановы прадугледжана ўзгадненне памятных знакаў, памятных дошак, мемарыяльных пліт, абеліскаў стэл

Для ўзгаднення рашэння аб стварэнні (рэканструкцыі) і ўстаноўцы твораў манументальнай скульптуры мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі прадстаўляюцца :

**пісьмо-зварот аб узгадненні рашэння;
даведка-абгрунтаванне неабходнасці стварэння (рэканструкцыі) і ўстаноўкі твораў манументальнай скульптуры, у тым ліку з вызначэннем крыніц і памераў фінансавання;
зключэнне Міністэрства культуры;
іншыя інфармацыйныя матэрыялы.**

У праекце прадугледжана і **копія карты населенага пункта з пазначаным месцам устаноўкі аб'екта**

Для стварэння (рэканструкцыі) твораў манументальнага і манументальна-дэкаратыўнага мастацтва распрацоўваецца іх **эскізны праект**.

У выпадках, звязаных са стварэннем найбольш значных і складаных па тэматыцы і кампазіцыі твораў манументальнага і манументальна-дэкаратыўнага мастацтва, заказчык праводзіць **конкурс эскізных праектаў**.

Этапы стварэння твораў:

выкананне **эскізнага праекта**;

выкананне **рабочай мадэлі** (рабочага эскізу);

выкананне **мадэлі у натуральную велічыню**;

выраб твора ў матэрыяле.

Адбор эскізных праектаў твораў манументальнага і манументальна-дэкаратыўнага мастацтва праводзіцца заказчыкам на падставе экспертнага заключэння абласных і Мінскага гарадскога **мастацка-экспертных саветаў**.

Тыя творы, якія неабходна ўзгадняць з Прэзідэнтам, разглядае **рэспубліканскі мастацка-экспертны савет**

Поўны пералік таго, што павінен уключаць эскізны праект твораў манументальнага і манументальна-дэкаратыўнага мастацтва вызначаны ў п. 14 Палажэння.

У абавязковым парадку ў абласны савет павінны быць накіраваны наступныя матэрыялы:

сітуацыйны план (выкапіроўка з генеральнага плана) у маштабе 1:500 размяшчэння аб'екта, зацверджаны галоўным архітэктарам;

эскіз кампазіцыйнага рашэння (для скульптуры - у мяккім матэрыяле) у маштабе не менш за 1:10;

агульная тлумачальная запіска з кароткім апісаннем рашэнняў з прывядзеннем асноўных разліковых даных па канструкцыях і інжынернаму абсталяванню (пры неабходнасці) і разлікам прыкладнага кошту.

п.26 Палажэння «**Канчатковыя разлікі па дагаворах з аўтарамі і выканаўцамі ажыццяўляюцца пасля падпісання акта дзяржаўнай прыёмкі твораў манументальнага і манументальна-дэкаратыўнага мастацтва**»

п. 27 «Пасля стварэння (рэканструкцыі) і ўстаноўкі на месцы твора манументальнага і манументальна-дэкаратыўнага мастацтва **заказчык прызначае рабочую камісію** для вызначэння яго гатоўнасці, у склад якой уваходзяць *прадстаўнікі заказчыка, выканаўцы, аўтары ці калектыў аўтараў*. Рабочая камісія складае **акт аб гатоўнасці твора да дзяржаўнай прыёмкі**».

п.28. Дзяржаўная прыёмка твораў манументальнага і манументальна-дэкаратыўнага мастацтва ажыццяўляецца **дзяржаўнымі камісіямі** (Склад абласной камісіі зацверджаны **22 снежня 2015 г.** рашэнне N°823)

Для правядзення дзяржаўнай прыёмкі манументальных твораў у абласную камісію накіроўваюцца (на адрас галоўнага ўпраўлення):

каштарыс і рабочыя чарцяжы;

акт на земляныя работы (пры неабходнасці);

акт устаноўкі твора;

акт добраўпарадкавання тэрыторыі (пры неабходнасці);

фатаграфіі выкананага твора;

акт рабочай камісіі аб гатоўнасці твора да дзяржаўнай прыёмкі.

Аб'екты, якія ўстанаўліваюцца па ўзгадненні з

Прэзідэнтам, прымаюцца рэспубліканскай камісіяй

Дадзенае палажэнне не адносіцца да выпадкаў рэканструкцыі помнікаў гісторыка-культурнай спадчыны, якія ўзгадняюцца і зацвярджаюцца ў парадку, вызначаным заканадаўствам.

П. 36 “За парушэнне дадзенага Палажэння, устаноўку твораў манументальнага і манументальна-дэкаратыўнага мастацтва без належнага ўзгаднення вінаватыя нясуць адказнасць у адпаведнасці з заканадаўствам. Творы манументальнага і манументальна-дэкаратыўнага мастацтва, якія ўстаноўлены самавольна або не прайшлі дзяржаўную прыёмку ва ўстаноўленым парадку, **падлягаюць дэмантажу**».

(новая рэдакцыя прадугледжвае адміністрацыйную адказнасць, прапісаную працэдуру дэмантажу, парадак спагнання выдаткаў)